

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

I.	Η σημασία της δικονομικής πράξης.....	1
II.	Η ανισόπεδη λειτουργία της δικονομικής πράξης στη μεταβολή της κατηγορίας και στο δεδικασμένο.....	2
III.	Δικαιοδότηση του θεσμού της μεταβολής της κατηγορίας.....	3
	A. Κατηγορητική αρχή και θεματικός προσδιορισμός του αντικείμενου της ποινικής δίκης.....	3
	B. Η αποδέσμευση από το περιεχόμενο της κατηγορίας.....	6
	1. Υπό το πρίσμα του διερευνητικού καθήκοντος.....	6
	2. Υπό το πρίσμα της κατηγορητικής αρχής.....	8
IV.	Η δικαιολογητική βάση του δεδικασμένου.....	10
	A. Ουσιαστική δικαιοσύνη versus ασφάλεια δικαίου.....	10
	1. Οι έννοιες.....	10
	2. Η υπεροχή της ασφάλειας δικαίου.....	11
	B. Οι διαστάσεις της ασφάλειας δικαίου.....	15
	1. Υπερατομική διάσταση: Αποκατάσταση της δικαϊκής ειρήνης.....	15
	2. Προσωποκεντρική διάσταση: Προστασίας της εμπιστοσύνης του κατηγορουμένου.....	17
	Γ. Η «κυρωτική» λειτουργία του δεδικασμένου.....	18
V.	Η φύση του αντικείμενου της ποινικής δίκης.....	19
	A. Η ποινική αξίωση ως αντικείμενο της δίκης.....	19
	B. Το αίτημα του κατηγορούμενου ως αντικείμενο της δίκης.....	21
	Γ. Το εγκληματοπαγές αγγλοσαξωνικό μοντέλο.....	23
	1. Εισαγωγικά.....	23
	2. Η έκταση του αντικείμενου της ποινικής δίκης στην Αγγλία.....	23
	3. Η έκταση του αντικείμενου της ποινικής δίκης στις ΗΠΑ.....	25
	Δ. Το μικτό αντικείμενο της ποινικής δίκης στη Γαλλία.....	29
	E. Η έννοια της δικονομικής πράξης στο άρθρο 4 παρ. 1 του 7 ^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.....	31
	1. Η ποδηφωνία της νομολογίας.....	31

Περιεχόμενα

2. Η (πρόσκαιρη) επικράτηση του κριτηρίου της ουσιώδους διαφοράς των εγκλημάτων (idem crimen)	36
3. Η επικράτηση του κριτηρίου της ταυτότητας των πραγματικών περιστατικών μετά την απόφαση της Ολομέλειας του ΕΔΔΑ Ζolotukhin VS Ρωσίας	38
VI. Απόρριψη της εγκληματοπαγούς δικονομικής πράξης.....	41
Α. Αντίθεση στο διερευνητικό καθήκον	41
Β. Ασυμφωνία με τη δικαιολογητική βάση του δεδικασμένου	43
V. Συμπέρασμα	44
Α. Δικονομική πράξη = factum	44
Β. Εμπίπτουν στο αντικείμενο της ποινικής δίκης και οι έννομες συνέπειες της πράξης;	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

I. Η λειτουργική σύνδεση της δικονομικής πράξης με δικονομικές αρχές	47
II. Το πρωτείο της δικονομικής πράξης, βάσει της οποίας καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής της αρχής ne bis in idem	48
III. Η επίδραση της κατηγορητικής αρχής και του διερευνητικού καθήκοντος.....	49
IV. Η επίδραση της αρχής της οικονομίας της δίκης	50
V. Η επίδραση του υπερασπιστικού δικαιώματος	53
VI. Η επίδραση της δικαιολογητικής βάσης του δεδικασμένου	55
VII. Η δικονομική πράξη ως προϊόν στάθμισης των αντίρροπων δικονομικών αρχών	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΣΤΟ ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟ

I. Η πράξη υπό οντολογική θεώρηση	63
Α. Η στενή έννοια της πράξης (εξίσωση της δικονομικής με την ουσιαστική πράξη)	63
Β. Η διεύρυνση της οντολογικής πράξης: Το ιστορικό γεγονός.....	65
1. Στη νομολογία του Reichsgericht	65
2. Στη νομολογία του Bundesgerichtshof	66
α) Οι διαστάσεις του ιστορικού γεγονότος	66
β) Η δικονομική πράξη στην κατ' ιδέαν συρροή- Η αρχή της εξομοίωσης μεταξύ δικονομικής και ουσιαστικής πράξης	67

αα) Ταύτιση (εν όλω ή εν μέρει) της φυσικής ενέργειας.....	67
ββ) Νομική ενότητα πράξεων (ιδίως κατ' εξακολούθηση και διαρκές έγκλημα)	68
γγ) Φυσική ενότητα πράξεων	71
γ) Η κάμψη της αρχής της εξομοίωσης στην (κατ' ιδέαν) συρροή μεταξύ διαρκούς και στιγμιαίου εγκλήματος.....	72
δ) Η δικονομική πράξη στην πραγματική συρροή	77
Γ. Η οντολογική αντίληψη στη θεωρία	80
1. Η πράξη ως ιστορικό γεγονός	80
2. Εξίσωση της δικονομικής με την ουσιαστική πράξη	81
α) Γενικές τοποθετήσεις	81
β) Ειδικότερα: Η δικονομική πράξη στην (κατ' ιδέαν) συρροή μεταξύ διαρκούς και στιγμιαίου εγκλήματος	83
Δ. Αξιολόγηση.....	85
1. Αδυναμίες του ιστορικού γεγονότος	85
α) Η ανεπάρκεια της αμιγώς οντολογικής θεώρησης	85
β) Η ασυμφωνία με δικονομικές αρχές.....	88
2. Κριτική της αρχής της εξομοίωσης – Χειραφέτηση της δικονομικής από την ουσιαστική πράξη.....	89
II. Το κριτήριο του εγκληματικού αποτελέσματος	94
Α. Η αξιολογική διάσταση του κριτηρίου	94
Β. Στη νομολογία του Γερμανικού Ακυρωτικού	94
Γ. Στη θεωρία.....	96
Δ. Αξιολόγηση του κριτηρίου του αποτελέσματος	99
III. Η αξιολογική θεώρηση της ενέργειας	105
Α. Εισαγωγικά	105
Β. Αξιολογικές αντιλήψεις στην θεωρία	106
1. Θεώρηση της δικονομικής πράξης υπό το πρίσμα της νομοτυπικής περιγραφής του εγκλήματος.....	106
2. Το κριτήριο της κατεύθυνσης της εγκληματικής προσβολής	109
3. Το κριτήριο της ταυτότητας του κοινωνικού νοήματος της συμπεριφοράς	111
Γ. Αξιολογικές θεωρήσεις της δικονομικής πράξης στη νομολογία του Γερμανικού Ακυρωτικού	112
Δ. Κριτική των αξιολογικών θεωρήσεων	114
1. Η επίδραση της ποινικής σημασίας της συμπεριφοράς στην έννοια της δικονομικής πράξης.....	114
2. Αξιολόγηση των κριτηρίων της κατεύθυνσης της προσβολής και του κοινωνικού νοήματος της συμπεριφοράς.....	116
α) Ισοδυναμία με το κριτήριο του αποτελέσματος.....	116

Περιεχόμενα

β) Η ασάθεια του κριτηρίου	118
3. Αξιολόγηση του κριτηρίου του κοινωνικού νοήματος της συμπεριφοράς	122
IV. Συνδυασμός οντολογικών και αξιολογικών κριτηρίων	124
A. Η μικτή (οντολογική - αξιολογική) θεώρηση της πράξης στη θεωρία	124
1. Neuhaus	124
2. Roxin	126
3. Wolter	126
B. Κριτική αξιολόγηση	127
V. Η διάζευξη των κριτηρίων της συμπεριφοράς και του αποτελέσματος	129
A. Απόψεις στη θεωρία	129
B. Αντίλογος	131
VI. Η αλληλεπίδραση των πράξεων σε οντολογικό ή κανονιστικό επίπεδο.....	131
A. Εισαγωγικά	131
B. Οι μορφές της αλληλεπίδρασης	132
1. Σχέση αποκλειστικής διάζευξης – Υπαλληλακτική καταδίκη.....	132
2. Σχέση χαλαρής διάζευξης – Καταδίκη για την ύστερη ή την πρότερη πράξη, που εξαρτάται από άλητη μη αποδεδειγμένη πράξη (Post- Präpendenz).	133
α) Ύστερη εξάρτηση	134
β) Πρότερη εξάρτηση	136
Γ. Απόψεις	136
1. Η θεωρία του αντικατοπτρίσματος (ταυτότητα των πράξεων, που τελούν μεταξύ τους σε σχέση αμοιβαίου αποκλεισμού)	136
α) Στη θεωρία	136
β) Στη νομολογία	137
γ) Κριτική	139
2. Η άποψη της Schlüchter.....	143
3. Η άποψη του Gillmeister.....	144
4. Η άποψη του Bauer	145
5. Αντίλογος	146
VII. Η ελληνική θεωρία και νομολογία	148
A. Οι απόψεις στη θεωρία	148
1. Η στενή δικονομική πράξη ως άθροισμα ενεργείας και αποτελέσματος	148
2. Διεύρυνση της δικονομικής πράξης με αποκλειστικό κριτήριο την ενέργεια	153
B. Η νομολογία του Αρείου Πάγου	155
1. Το γενικό πλαίσιο.....	155
2. Κατ' εξακολούθηση / διαρκές έγκλημα.....	157

3. Κατ' ιδέαν αληθής συρροή	158
4. Φαινομένη συρροή.....	160
Γ. Αντιρρήσεις κατά του συγκαθορισμού της δικονομικής πράξης από την ενέργεια και το αποτέλεσμα	161
VIII. Επιλογή του αποφασιστικού κριτηρίου για τον εννοιολογικό προσδιορισμό της δικονομικής πράξης	164
Α. Εξίσωση της δικονομικής πράξης με την φυσική ενέργεια	164
Β. Οι ελάχιστες διαστάσεις της δικονομικής πράξης με κριτήριο τον τύπο του διωκομένου εγκλήματος	170
Γ. Η έκταση της δικονομικής πράξης σε ειδικές περιπτώσεις	174
1. Φαινομένη συρροή.....	174
α) Φαινομένη κατ' ιδέαν συρροή.....	174
β) Φαινομένη πραγματική συρροή	175
2. Συνοδευτικά εγκλήματα.....	180
3. Κατ' εξακολούθηση και διαρκές έγκλημα	182

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΤΕΛΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

I. Η προβληματική των ατελών δικαστικών αποφάσεων και οι προτεινόμενες λύσεις	185
II. Η μονοδιάστατη δικονομική πράξη ως κοινός φορέας για το δεδικασμένο και τη μεταβολή της κατηγορίας.....	187
III. Η μεταβλητή δικονομική πράξη	189
Α. Δυνατές παραλληλαγές της μεταβλητής δικονομικής πράξης	189
Β. Ο βαθμός αποδοχής της μεταβλητής δικονομικής πράξης στη νομολογία....	189
Γ. Απόψεις στη θεωρία υπέρ της αποδοχής ευρείας δικονομικής πράξης στη μεταβολή κατηγορίας και στενής στο δεδικασμένο	191
1. Η θεωρία του Peters περί δυναμικής της ποινικής δίκης	191
2. Η λειτουργική – δικονομική θεώρηση του Paeffgen	192
3. Η άποψη του Büchner.....	193
4. Η θέση του Marxen.....	193
5. Η θέση του Neuhaus	194
6. Η άποψη του Krauth (ειδικά για τα στιγμιαία εγκλήματα, που συρρέουν με τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση).....	194
7. Η άποψη του Bauer (ειδικά για τις περιπτώσεις πρότερης- ύστερης εξάρτησης)	195
IV. Επιχειρηματολογία υπέρ της μονοδιάστατης δικονομικής πράξης.....	196
Α. Κριτική της άποψης του Peters.....	196

Περιεχόμενα

B. Η αδυναμία της μεταβλητής δικονομικής πράξης να εναρμονίσει τις αντίρροπες δικονομικές αρχές.....	197
Γ. Αξιολόγηση της μεταβλητής δικονομικής πράξης με γνώμονα τη λειτουργία του δεδिकाσμένου	198
V. Η διάκριση μεταξύ αφηρημένων και πραγματικών διαγνωστικών δυνατοτήτων του ποινικού δικαστηρίου	200
A. Θέση του ζητήματος	200
B. Η πρόταση για περιορισμό του δεδिकाσμένου με κριτήριο τις πραγματικές διαγνωστικές δυνατότητες του δικαστηρίου	201
1. Λόγος	201
2. Αντίλογος	202
Γ. Η θέση της μελέτης: Το δεδिकाσμένο καλύπτει μόνο το δυνάμενο να διαγνωσθεί τμήμα της δικονομικής πράξης	203
1. Η αναρμοδιότητα δεν καθιστά πάντοτε νομικώς αδύνατη τη διερεύνηση του αντικειμένου της δίκης	203
2. Η σημασία του κριτηρίου της ουσιαστικής δικαιοσύνης.....	205
3. Αντίκρουση του κριτηρίου των αφηρημένων διαγνωστικών δυνατοτήτων με γνώμονα τη δικαιολογητική βάση του δεδिकाσμένου....	206
α) Εμπιστοσύνη του κατηγορουμένου	206
β) Κυρωτική λειτουργία του δεδिकाσμένου	208
4. Αξιολόγηση των αντεπιχειρημάτων	209
VI. Η επέλευση βαρύτερων αποτελεσμάτων μετά το αμετάκλητο της ποινικής απόφασης	210
A. Το ζήτημα και οι προτεινόμενες λύσεις	210
B. Αξιολόγηση	213
Γ. Αδυναμία επανεκδικάσεως των post facta με αναφορά στην ταυτότητα της δικονομικής πράξης και στις λειτουργίες του δεδिकाσμένου	214

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

I. Η δικονομική πράξη στο μεταίχμιο μεταξύ κατηγορητικής αρχής και διερευνητικού καθήκοντος	219
II. Η έκταση του διερευνητικού καθήκοντος.....	220
A. Το αδιαίρετο του αντικειμένου της ποινικής δίκης.....	220
B. Η σημασία του περιεχομένου του κατηγορητηρίου και της βούλησης της διωκτικής αρχής.....	223
Γ. Το κρίσιμο συγκριτικό στοιχείο για την ταυτότητα της δικονομικής πράξης	225

III.	Η επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας σε συνάρτηση με την έκταση της δικονομικής πράξης.....	226
	Α. Η (περιορισμένη) σημασία του κριτηρίου της ενέργειας.....	226
	Β. Η διάκριση μεταξύ έννοιας και ταυτότητας της δικονομικής πράξης.....	229
	Γ. Η σχετική ταυτότητα της δικονομικής πράξης (ουσιώδης ομοιότητα).....	231
IV.	Η εξατομίκευση της δικονομικής πράξης.....	235
	Α. Η σημασία των γνωστικών ενδιαφερόντων.....	235
	Β. Η ratio της εξατομίκευσης της δικονομικής πράξης.....	236
	Γ. Κριτήρια εξατομίκευσης.....	238
	1. Η εξατομίκευση των γεγονότων στη φιλοσοφία της λογικής.....	238
	2. Η εξατομίκευση της περιγραφόμενης στο κατηγορητήριο εγκληματικής συμπεριφοράς.....	239
V.	Η νομολογική αντιμετώπιση του προβλήματος της μεταβολής της κατηγορίας.....	242
	Α. Γερμανικό Ακυρωτικό.....	242
	Β. Άρειος Πάγος.....	243
	1. Τα οντολογικά κριτήρια.....	243
	α) Γενικό πλαίσιο.....	243
	β) Η δυνατότητα μεταβολής του νομικού χαρακτηρισμού των ιδίων πραγματικών περιστατικών.....	246
	2. Το αξιολογικό κριτήριο.....	248
	α) Η σημασία του είδους του εγκλήματος.....	248
	β) Νομολογική εφαρμογή του κριτηρίου.....	249
	Γ. Αξιολόγηση της νομολογίας του Αρείου Πάγου.....	255
	1. Επί του κριτηρίου της «ουσιώδους» μεταβολής της κατηγορίας.....	255
	2. Δογματικές αντιρρήσεις.....	256
	3. Ασυνέπειες.....	259
VI.	Οριοθέτηση των επιτρεπών μεταβολών της κατηγορίας.....	263
	Α. Με κριτήριο την έκταση της δικονομικής πράξης.....	263
	1. Ανεπίτρεπτες μεταβολές.....	263
	α) Αληθής πραγματική συρροή.....	263
	β) Φαινομένη πραγματική συρροή – συνοδευτικά εγκλήματα.....	264
	γ) Κατ' εξακολούθηση και διαρκές έγκλημα.....	266
	2. Επιτρεπτές μεταβολές.....	267
	Β. Με κριτήριο την εξατομίκευση της δικονομικής πράξης.....	269
	1. Η επικέντρωση της μεταβολής της κατηγορίας στα κρίσιμα για την εξατομίκευση της πράξης στοιχεία.....	269
	2. Το αποφασιστικό κριτήριο: Αποκλεισμός της σύγχυσης ως προς την συνύπαρξη περισσότερων πράξεων.....	270
	3. Η μεταβολή του χρόνου/τόπου/τρόπου τέλεισης της πράξης.....	272

Περιεχόμενα

α) Εισαγωγικά.....	272
αα) Στα εγκλήματα συμπεριφοράς.....	273
ββ) Στα εγκλήματα αποτελέσματος.....	276
4. Παρέμβαση: Το αποτέλεσμα ως κριτήριο για την εξατομίκευση και όχι για την έκταση της δικονομικής πράξης	276
5. Μεταβολή του προσώπου του παθόντος.....	277
Γ. Η μεταβολή της κατηγορίας υπό το πρίσμα του υπερασπιστικού δικαιώματος του κατηγορουμένου.....	278
1. Απόψεις στη θεωρία.....	278
2. Η νομολογία του ΕΔΔΑ	279
3. Αδυναμία οριοθέτησης των επιτρεπών μεταβολών της κατηγορίας με μοναδικό κριτήριο το υπερασπιστικό συμφέρον του κατηγορουμένου	283
Δ. Μια πρόταση de lege ferenda: Αποτροπή αιφνιδιασμών του κατηγορουμένου από επιτρεπές μεταβολές της κατηγορίας	285